

ODDA KOMMUNE

OED
Postboks 8148 Dep.

0033 OSLO

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET	
04 / 01944 - 313	
DATO 18 MARS 2005	
AN 521	EKSP.

Deres ref. Arkivsakid-doknr: 2002003809-9
Journalpostid: 2005003340

Saksbeh: Aud Jorunn Rønning
Telefon: 53 65 40 58

Arkivkode Dato:
K-S05 &13 17.03.2005

OK-sak nr. 13/05. Endringene i reglene om hjemfall.

Vedlagt følger vedtak.

Vennlig hilsen

ODDA KOMMUNE

Aud Jorunn Rønning
Aud-Jorunn Rønning
Sekretær I

Andre mottakere:

ODDA KOMMUNE

Arkiv:	K-S05 &13
Arkivsak ID:	2002003809
Journalpost ID:	2005000827
Saksbeh.:	Finn Kristoffersen
Dato:	21.01.2005

SAKSGANG

Styre, utvalg, komite m.m.	Møtedato	Saksnr	Saksbeh.
Odda kommunestyre	28.02.2005	013/05	ORA

Endringer i reglene om hjemfall

Vedlegg:

1.	Høringsskriv datert 01.12.04 fra OED
2.	Sammendrag NOU 2004:26 : kapitel 1

Framlagt:	NOU 2004:26 Komplet
------------------	---------------------

Saken skal sendes ut av:	Sekretariatet
--------------------------	---------------

Særutskrift skal sendes til:	OED Postboks 8148 Dep. 0033 Oslo
------------------------------	----------------------------------

Rådmannens forslag til

vedtak:

1. Odda kommunestyre slutter seg til mindretallets særmerknad, jfr. NOU:side 148, i dens prinsipielle begrunnelse for hjemfallsinstituttet der det offentlige eierskapet har stor egenverdi.
2. Odda kommunestyre slutter seg til mindretallsinnstillingen og krever at staten snarest klargjør forholdet mellom norsk rett og EØS-avtalen gjennom forhandlinger med ESA.

Rådmannen i Odda 06.02.05

28.02.2005 Odda kommunestyre

Behandling:

Rådmann Kristoffersen orienterte om innleiingsvis i saka .

Repr Vivelid (A) foreslo:

Nytt pkt 3.

OK ber om at saken ikke fremmes (for Stortinget) før grundige konsekvensutredninger foreligger

Repr Kolbotn (RV) foreslo som tilleggsforslag:

3. Odda kommunestyre går inn for at Stortinget gir private kraftselskap som helt eller delvis er eid av kraftforedlende industri, adgang til å fornye kraftkonsesjonen i minst 60 nye år – forutsatt at den lokale krafta blir brukt til å videreutvikle disse industribedriftene.

4. OK går inn for at Stortinget gjør de nødvendige tiltak for at staten via Statkraft bruker hjemfalt kraft som et industripolitisk virkemiddel for å sikre den kraftforedlende industri tilstrekkelig rimelig kraft i framtida
5. Dersom det skulle vise seg at staten i forhandlinger med ESA ikke når fram med kravet om å føre en nasjonal kraftpolitikk innefor EØS – avtalen, bør EØS – avtalen sies opp og erstattes med en frihandelsavtale.
6. OK tar initiativ til et nytt prosjekt "Industrikraft" i samarbeid med industribedriftene, AS Tyssefaldene og fagbevegelsen slik at krafta som blir produsert i Tyssedal i større grad blir disponert for å dekke Odda –industriens framtidige kraftbehov.

OK-013/05 Vedtak:

Rådmannen sitt forslag vart samr. vedteke

Repr Vivelid (A) sitt forslag til nytt pkt 3 samr. vedteke

Repr Kollbotn (RV) sitt forslag :

Tilleggspunkt 1 (nr 3) vart samr. vedteke

Tilleggspunkt 2. (nr 4) vart samr. vedteke

Tilleggspunkt 3. fekk 7 stemmer og fall med 20 imot

Tilleggspunkt 4. fekk 12 stemmer og fall med 15 imot

Etter handsaminga føreligg slikt

vedtak :

1. Odda kommunestyre slutter seg til mindretallets særmerknad, jfr. NOU:side 148, i dens prinsipielle begrunnelse for hjemfallsinstituttet der det offentlige eierskapet har stor egenverdi.
2. Odda kommunestyre slutter seg til mindretallsinnstillingen og krever at staten snarest klargjør forholdet mellom norsk rett og EØS-avtalen gjennom forhandlinger med ESA.
3. OK ber om at saken ikke fremmes (for Stortinget) før grundige konsekvensutredninger foreligger.
4. Odda kommunestyre går inn for at Stortinget gir private kraftselskap som helt eller delvis er eid av kraftforedlende industri, adgang til å fornye kraftkonsesjonen i minst 60 nye år – forutsatt at den lokale krafta blir brukt til å videreutvikle disse industribedriftene.
5. OK går inn for at Stortinget gjør de nødvendige tiltak for at staten via Statkraft bruker hjemfalt kraft som et industripolitisk virkemiddel for å sikre den kraftforedlende industri tilstrekkelig rimelig kraft i framtida

Saken gjelder:**1. Historikk:**

Fra Stortinget vedtok **"panikkloven"** i 1906 for å demme opp mot utenlandske kapitalkrefter og fram til konsesjonslovgivningen ble vedtatt i 1917, pågikk det en omfattende og prinsipiell debatt om det norske kraftregimets utforming. Særlig var det strid om hjemfallsvilkåret skulle gjøres gjeldende også for norske foretak.

Den langvarige striden om konsesjonslovgivningen og hjemfallsinstituttet kan bare forstås på bakgrunn av den særegne norske vassdragsretten. Mens hovedregelen i Europa for øvrig har vært at vassdrag av noen betydning er i offentlig eie, har Norge hatt privat eiendomsrett til vassdragene. Dette "private systemet" ble lovfestet i vassdragsloven av 1887 og skapte etter hvert problemer for myndighetenes ambisjoner om å ivareta samfunnsmessige og nasjonale

hensyn knyttet til elektrifisering og storindustri. Konsesjonslovene representerte en betydelig modifikasjon av den private råderetten, og gjennom hjemfallsinstituttet ville det meste av vannkraften på lang sikt komme over i offentlig eie. Rettsforholdene ville dermed komme mer på linje med det øvrige Europa.

Da det i begynnelsen av 1906 ble kjent at utenlandske kapitalinteresser var i markedet for å sikre seg store norske vannfall, fulgte en intens politisk debatt som munnet ut i **"panikkloven" av 7. april 1906**. Ved siden av å gjenta bestemmelsen fra statsborgerrettsloven av 1888 om at fremmede statsborgere ikke uten kongens tillatelse kunne erverve eiendoms- eller bruksrett til vannfall, innførte loven også konsesjonsplikt for "selskab hvis medlemmer ikke alle er personlige ansvarlige." Dette var første skritt i retning av å utvide konsesjonslovgivningen til også å omfatte norske kapitalinteresser.

"Panikkloven" ble avløst av en midlertidig lov av 12. juni 1906. Loven inneholdt ingen bestemmelser om adgang til å fastsette konsesjonsbetingelser, men fra regjeringen sin side ble det hevdet at retten til å nekte konsesjon også måtte innebære en rett til å meddele konsesjon på hensiktsmessige vilkår. Som følge av denne fortolkningen, ble det nå vanlig å sette vilkår for konsesjoner. Og det sentrale vilkåret i denne sammenhengen var forpliktelsen for utenlandske selskaper til **"vederlagsfrit at avstå vandfaldet med dammer, kraftstasjoner og tilhørende maskineri til staten, naar 75 år var forløpet fra koncessionen"**. Det ble også gitt vilkår om hjemfall etter 80 år. Prinsippet om en vederlagsfri overgang av verdier til staten på konsesjonsrettens område, hjemfallsretten, ble altså instituert av administrasjonen, - ikke lovgivende myndigheter.

Stortinget vedtok en ny **lov 18. september 1909 om ervervelse av vannfall, bergverk og annen fast eiendom**. For vannfall over 1000 naturhestekrefter fastsatte loven konsesjonsplikt for alle andre enn staten, kommuner og norske statsborgere. For dem som ble pålagt konsesjonsplikt ble vilkår om tidsbegrensning og hjemfall nå obligatorisk. Det ble bestemt at konsesjon kunne gis på minst 60 og høyst 80 år, med påfølgende hjemfall av vannfallet med anlegg og rettigheter til staten. Interessant i denne sammenhengen er at det nå ble innført vilkår om avståelse av **konsesjonskraft**. Samtidig ble det adgang til å bestemme at også kraftstasjoner med tilhørende maskineri m.v. skulle omfattes av hjemfallsretten. Det ble også fastsatt at **inntil en tredjepart av verdien av anleggene ved hjemfalllets inntreden skulle kunne tildeles de kommuner hvor anleggene var plassert**.

Regjeringen Gunnar Knudsen fremmet i 1915 forslag til revisjon av konsesjonslovgivningen. Dette førte til vedtakelsen av **lov av 14. desember 1917 nr.16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. og lov om vassdragsreguleringer av samme dag nr.17**.

I motivene til denne loven ble vannkraftens betydning for allmennheten og samfunnet framhevet sterkere enn noensinne. Konsekvensen av dette måtte bli skjerpete regler om konsesjonsplikt og strammere vilkår. Det skritt som konsesjonsloven av 1909 hadde veket tilbake for, nemlig å innføre konsesjonsplikt også for norske borgeres erverv av vannfall, ble nå gjennomført. For dem som var å anse som offentlige i konsesjonssammenheng, staten og norske kommuner, fant man på samme måte som i 1909 at det ikke var nødvendig å pålegge noen konsesjonsplikt. Disse aktørene ble da heller ikke pålagt noen hjemfallsplikt etter loven. I loven ble det også innført vilkår om **konsesjonsavgifter til stat og kommuner**.

Siden 1917 er det vedtatt en rekke lover om endringer i industrikonsesjonsloven. Sentralt her er endringene ved **lov av 10.april 1959** og **lov av 19. juni 1969**.

Lovendringen i 1959 ble gjort i forbindelse med revisjonen av vassdragsreguleringsloven. Ved endringsloven ble det for begge lovers vedkommende adgang til å meddele aksjeselskaper, andelslag og andre sammenslutninger som **for en overveiende del var eid av kommuner, konsesjon på ubegrenset tid** når allmenne hensyn ikke var til hinder for dette.

Et vilkår var imidlertid at vannfallet skulle utnyttes til alminnelig kraftforsyning i distriktet.

I forbindelse med revisjonen av vassdragsreguleringsloven og de enkelte endringer i industrikonsesjonsloven i 1959, så man behovet for en generell revisjon av konsesjonsbestemmelsene. Utbyggingsprosessen var nå kommet så langt at det begynte å bli knapphet på gode kraftkilder i deler av landet. Med den særdeles viktige betydning vannkraften ble ansett å ha for landets økonomi, så man imidlertid et klart behov for regulerende bestemmelser slik at myndighetene kunne se landets vannkraftmuligheter under ett og påse at kraftkildene ble disponert i samsvar med allmenne interesser. Følgelig ble det innført **konsesjonsplikt også for norske kommuner og fylkeskommuner. I henhold til forarbeidene til lovendringene så man ingen grunn til å innføre hjemfall på fall tilhørende norske kommuner og fylkeskommuner. Den alminnelige konsesjonstid ble satt til 60 år.**

Det ble innført en hjemmel i industrikonsesjonsloven § 41 og vassdragsreguleringsloven § 20a som åpnet adgang for staten til å inngå bindende forhåndsavtaler med konsesjonæren om erverv av bruksrett til vannfallet med anlegg for en ny konsesjonsperiode etter at hjemfall hadde funnet sted, såkalt **foregrepet hjemfall**. Det ble gitt anledning til å inngå slike avtaler inntil 25 år før utløpet av konsesjonstiden. Ved ny **lovendring 11. juni 1993** ble reglene om foregrepet hjemfall supplert. Endringen gikk ut på at det kunne inngås avtale mellom staten og konsesjonæren, om at anleggene hjemfalt umiddelbart mot at konsesjonæren fikk anledning til å kjøpe anleggene tilbake for en periode på 50 år.

Gjennom Stortingets vedtak om **energiloven av 29.juni 1990** ble kraftforsyningen deregulert, og kraftomsetningen **markedsbasert** i stedet for politisk styrt. De faste leveringsstrukturer som eksisterte på lokalt plan, måtte dermed erstattes av et mer omfattende kraftmarked, og områdekonsesjonærens plikt til å sørge for kraftoppdekning i sine distrikter, ble avvirket.

2. Hjemfallsutvalgets innstilling:

2.1 Hjemfallsutvalget ble oppnevnt av Kongen i statsråd ved kongelig resolusjon av 4.april 2003. Utvalgets oppgave var å utrede og vurdere den framtidige ordningen for hjemfall av vannkraftverk og ble gitt følgende **sammensetning**:

- Advokat Tore Vestbakke, leder
- Ekspedisjonssjef Per Håkon Høisveen, Olje- og energidepartementet
- Avdelingsdirektør Frode Karlsen, Finansdepartementet

- Rådgiver Elena Bråten, Moderniseringsdepartementet
- Forbundsleder i EL&IT Forbundet, Hans Olav Felix, LO
- Advokat Caroline Lund, LVK
- Advokat Gunnar Martinsen, Energibedriftenes landsforening
- Advokat Kristine Ryssdal, Prosessindustriens Landsforening
- Regionsdirektør Merethe Storødegård, Samarbeidande kraftfylke
- Varafylkesordfører Britt S. Nordlund, KS
- Advokat Johan Fr. Remmen
- Sjeføkonom Lars Sørgard

Den kongelige resolusjonen av 4.april 2003 fastsatte følgende **mandat** for utvalget:

- Utrede en videreført hjemfallsordning og utforming av denne
- Vurdere behovet for å endre dagens regelverk
- Konsekvenser av å oppheve hjemfall
- Resultere i en NOU med lovforslag

På grunnlag av ovennevnte mandat har utvalget lagt følgende **premisser** til grunn for arbeidet sitt:

- Nasjonal handlefrihet, styring og kontroll
- Offentlige inntekter
- God ressursbruk og verdiskaping
- Harmonisering av regelverket
- Forenkling, forutsigbarhet og transparens
- Forholdet til det rettslige rammeverket
- Verdinøytralitet og salgspress

Utvalget viser også til i sin presentasjon at hjemfallssaken er :

- Politisk omstridt
- At saken har en historisk bakgrunn
- At det dreier seg om store økonomiske verdier
- At saken er juridisk krevende, ikke minst i forhold til grunnloven og EØS-regelverket
- At saken er av samfunnsmessig og nasjonal betydning

Utvalget har valgt følgende tilnærming til problemstillingen:

- Hjemfallsvilkårets innhold
- Konesjonstidens lengde
- Implementeringsmåte
- Hvilke vannfallsrettigheter som omfattes
- Fordeling til vertskommuner/vertsregioner

Utvalget er delt i de fleste spørsmålene , - i **ett flertall og ett mindretall**. Flertallet er imidlertid også delt, - der de tre departementene utgjør en egen gruppe, bl.a. i spørsmålet om hjemfallsets innhold og forholdet til de private konsesjonærer. **KS, LO og LVK har avgitt en felles mindretallsinnstilling.**

Utvalgets **flertallsinnstilling** kan oppsummeres slik:

- **Like regler for alle framtidige konsesjoner:**
 1. **partielt hjemfall** – konsesjonær beholder eierskapet til 1/3
 2. konsesjonsperiode på **75 år**
 3. **innløsningsrett for staten** ved særskilte samfunnsmessige hensyn
 4. adgang til **foregrepet hjemfall og utleie**
- **for eksisterende offentlige eiere:**
 1. innføring ved **lovendringstidspunktet**

- for private med hjemfallsvilkår:
 1. utvides tilsvarende de offentlige
 - 1/3 til vertskommuner og vertsregioner
- 2.3 Utvalgets mindretallsinnstilling(KS, LO og LVK) har følgende konklusjoner:
- overordnet målsetting å sikre offentlig styring og kontroll med vannkraftsektoren, innenfor markedsmessige rammer og i tråd med Hjemfallsutvalgets hovedmandat. Ut fra denne målsettingen har mindretallet tre hovedinnvendinger mot flertallets forslag:
 1. dagens kommunale og fylkeskommunale eiere (som tilsvarende 40 % av produksjonen) vil ved flertallets forslag få sine evigvarende konsesjoner omgjort til tidsbegrensede konsesjoner, med hjemfall til staten av hovedtyngden av verdiene. Følgelig ingen virkemidler i flertallets forslag til å stimulere det kommunale og regionale eierskapet framover. Forslaget yter heller ikke disse konsesjonærene en rettmessig kompensasjon for det tapet de lider på hjemfallstidspunktet. Flertallets forslag tilgodeser bare de offentlige eiere som raskt selger sine kraftanlegg, og gir derfor klare insentiver til slike salg
 2. flertallets forslag åpner for – og stimulerer til – salg av vannkraftanleggene våre umiddelbart. Etter praktiseringen av dagens konsesjonsregler vil en kjøper få konsesjon på 60 år, regnet fra opprinnelig konsesjonstid. Flertallets forslag vil gi kjøperen ny konsesjon, regnet fra i dag. Hovedtyngden av norsk vannkraftutbygging fant sted for mer enn 30 år siden, og flertallsforslaget vil i de fleste tilfellene gi kjøperen mer enn fordoblet konsesjonstid sammenholdt med dagens regler. Denne markedsåpningen vil føre til en vesentlig verdiøkning av norske kraftanlegg, og det vil bli langt mer fristende å selge
 3. hjemfall som foreslått vil gi en lovbestemt, evigvarende rettighet til vannkraftanlegget til konsesjonæren på hjemfallstidspunktet. Det uttalte motivet er å stimulere dagens eiere til videre drift, men forslaget vil virke motsatt: det er umulig i dag å forutsi eierskapet i vannkraftsektoren 60/70 år fram i tid, men flertallets forslag sikrer dette ukjente framtidige eierskapet evigvarende rettigheter til norsk vannkraft. En slik rett vil øke dagens markedsverdier ytterligere og styrke det salgspresset som er nevnt ovenfor. Dagens marked vil prise inn den evigvarende rettigheten flertallet vil gi framtidige konsesjonærer.
- Forslag til hjemfallsmodell:
 1. viser til at det råder stor usikkerhet om hvilken handlefrihet Norge har i forhold til EØS-avtalen. På denne bakgrunn mener mindretallet til at **den norske stat bør klargjøre forholdet mellom norsk rett og EØS-avtalen gjennom forhandlinger med ESA, og med utgangspunkt i de to modellene som disse medlemmene mener bør ligge til grunn som mulige hjemfallsmodeller framover:**
 2. transaksjonsmodellen:
 - offentlige eiere med evigvarende konsesjoner videreføres inntil det gjennomføres en konsesjonspliktig transaksjon
 - enhver kjøper likestilles: konsesjon på 60 år og med hjemfall til staten
 - terskelen for konsesjonspliktig transaksjon bør settes lavt
 - modellen innebærer full markedsåpning, men gir mulighet for den offentlige eier til å unngå hjemfall til staten
 - forutsetter en EØS-avklaring
 3. rettighetsmodellen:
 - subsidiær model

- tidsbegrenset konsesjon for alle på 60 år, med hjemfall til staten. Enhver **kjøper** likestilles
- dagens offentlige eier, som på hjemfallstidspunktet blir fratatt sine evigvarende konsesjoner, gis lovfestet rett til en andel av anlegget eller en erstatning for det tapet hjemfallet innebærer, på 45 %
- rettigheten ved hjemfall er forbeholdt den offentlige eier på det tidspunktet. Ordningen er ment som en stimulans til å videreføre eierskapet sitt

Vurdering:

Hjemfall er et begrep som kan virke fremmedgjørende. Men snakker vi om **eierskap** – og ikke minst **eierskap til naturressursene våre** – blir interessen en helt annen. Og det er nettopp det denne saken dreier seg om.

Vannkraften representerer en av Norges viktigste økonomiske ressurser og er grunnlaget for elektrisitetsforsyningen vår. Denne ressursen er både fornybar og forurensningsfri. I tillegg er investeringene i utnyttelsen av denne ressursen nærmest evigvarende. Det vil si at selve kraftverkene har en levetid i flere hundre år. Ingen andre industrianlegg i vår moderne verden kan sammenliknes med vannkraften. En avgjørende forutsetning for at samfunnet skal få glede av disse verdiene, er at de offentlig eide kraftselskapene fortsetter et langsiktig eierskap.

Ingen av de viktige kvalitetene ved vannkraften er blitt drøftet i NOU 2004:26 og heller ikke de store verdiene som den representerer har kommet fram. Vi har her å gjøre med verdier som kan sammenliknes med oljeformuen. Verdien av den utbygde vannkraften vil øke i framtiden når miljøhensyn i stadig større grad må ivaretas. Denne verdien vil bli bestemt av kostnadene til alternative måter for å frambringe ny forurensningsfri energi.

Når ikke utvalget lykkes i å bli enige om en framtidig hjemfallsmodell, grunner dette i at utvalgsmedlemmene har svært ulik oppfatning om **hvem** som i framtiden bør eie vannkraften. Noen synes det er likegyldig hvem som eier – det avgjørende er bare om det er en god eier. **Mindretallet** deler ikke denne oppfatningen og mener det er viktig å sikre et bredt offentlig eierskap også i framtiden. Å beholde eiendomsretten til en så stor og viktig nasjonal ressurs innebærer også andre verdier enn bare de rent økonomiske. Det som man gir avkall på ved eventuelle salg av vannkraftverk, er ikke bare eiendomsrett, men også et industrielt miljø med kompetanse.

Nå er det ikke noe ekstraordinært i at en utvalgsinnstilling ikke er enstemmig. Men det som er interessant, er at det er representantene for **eierne** – **KS** – som sammen med **LVK** og **LO** går lengst i å forsvare et fortsatt offensivt hjemfallsinstitutt. Det er jo først og fremst eierne som "rammes" av forslagene om å innføre hjemfall også for offentlig eide verk. Flertallet, herunder statens representanter, går imidlertid inn for en modell som innebærer en betydelig uthuling av dagens hjemfallsinstitutt. Utvilsomt trenger dette en nærmere forklaring.

Den prinsipielle debatten om hjemfall må dreie seg om det vi kan kalle **den nasjonale dimensjonen**:

- ønsker vi fortsatt nasjonal kontroll og eierskap til vannkraftressursene ?
- er det likegyldig hvem som eier norske vannkraftanlegg ?
- skal vi overlate eierskapet til markedskreftene alene ?

Mindretallet hevder at det i dag er minst like gode grunner som for 100 år siden til å hegne om det nasjonale eierskapet, - og i tillegg et offentlig eierskap. Det vises i denne sammenhengen til flere markedsundersøkelser, bl.a. Norsk Gallup i april 2002 som viste at hele 87% av det norske folket mener at vannkraften bør forbli i norsk eie. I en MMI-måling fra 2004 svarer 99% at det er ønskelig med nasjonalt eierskap, 66% ønsker offentlig eierskap. Utfordringen blir da om dagens lovregler kan videreføres og eventuelt hvordan lovverket må innrettes for at det ikke kommer i strid med internasjonale forpliktelser.

Odda kommunestyre 28.02.05

For å kunne vurdere konsekvensene av forslagene er det viktig å få fram dagens regler og hvilken betydning dette har for dagens eierskap:

Fakta:

- **ca. 90 % offentlig eid**
 1. 40% kommuner og fylkeskommuner
 2. 50 % stat (direkte og indirekte)
- **ca. 10 % private**
 1. 3,5% konsesjonsfrie
 2. 6,5% med hjemfall

Den private andelen har vært relativt stabil, - noe synkende de siste årene. Selv om den offentlige andelen har holdt seg konstant, har det skjedd store endringer mellom forvaltningsnivåene. Tidligere var den kommunale og fylkeskommunale eierandelen på 55%. Denne har nå sunket til ca. 40% som følge av Statkraft sine store oppkjøp.

Dagens konsesjonsregler **forskjellsbehandler** private og offentlige aktører med hensyn til **konsesjonstid:**

- **evigvarende** konsesjon til stat, kommuner og fylkeskommuner og foretak eid av disse
- **tidsbegrensede** konsesjoner på **60 år** til private. Utenlandske foretak, også eid av offentlige organer, er likestilt med private
- ved konsesjonstidens utløp tilfaller vannfallet og alle tilhørende anlegg staten **vederlagsfritt**, – altså det vi kaller **hjemfall**.

Også **omsetning** av kraftverk er underlagt konsesjonsplikt:

- **omsetning** av vannfall og reguleringsanlegg er konsesjonspliktig
- ved overdragelse fra offentlige til private eiere som medfører at det offentlige eierskapet synker under 2/3, har konsesjonsmyndighetene lagt til grunn at ny konsesjon på 60 år regnes fra **opprinnelig konsesjonstidspunkt eller utbyggingstidspunktet**

Dermed blir praktiseringen av dagens regler, altså fra hvilket tidspunkt man skal regne konsesjonstiden, helt avgjørende for å forstå konsekvensene av endringsforslagene. Følgende **tabell** kan illustrere dette:

Opprinnelig konsesjonstidspunkt	Uten salg	Ved salg til private begrenses konsesjonstiden til 60 år etter opprinnelig kons.tidspunkt
1950	Evig	2010
1960	Evig	2020
1970	Evig	2030
1980	Evig	2040

Flertallsinnstillingen foreslår altså, som nevnt tidligere i saksutredningen, å **endre** disse reglene:

- like regler for alle aktører, - tidsbegrenset konsesjon på 75 år regnet fra lovendringstidspunktet
- konsesjonæren på hjemfallstidspunktet skal ha en ubetinget rett til en andel av det hjemfalte anlegget. 6 medlemmer går inn for **partielt hjemfall**, at bare 2/3 hjemfaller, mens 3 medlemmer(departementene) går inn for totalhjemfall mot at konsesjonæren på hjemfalltidspunktet gis en ubetinget kompensasjon på 20%

Om **konsekvensene** av forslaget står følgende å lese i NOU'en side 21 og 139:

"Utvalgets forslag (...) kan føre til at omstruktureringen tar nye former og innebærer økt privat og utenlandsk eierandel i kraftsektoren"

"Dersom kommuner, fylkeskommuner eller staten beslutter å avhende sine eierandeler, er det sannsynlig at den partielle eierandelen som beholdes ved hjemfallet, blir reflektert i salgsprisen"

Vi konstaterer at flertallet foreslår **to viktige grep** som begge innebærer en betydelig markedsåpning og salgspress mot offentlige eiere. Det ene er å endre utgangspunktet for beregningen av konsesjonstid ved salg av offentlig eide kraftverk til private, - fra det **opprinnelige byggetidspunktet til lovendringstidspunktet**. Dermed **forlenges** tiden vesentlig.

Det andre er at hjemfallet gjøres **partielt**. Flertallet har presentert det partielle som "guleroten" som de offentlige eierne trenger for å bli sittende som eiere. Når flertallet foreslår at bare 2/3 av anleggenes verdi skal hjemfalle, betyr det samtidig at 1/3 av konsesjonen skal være "evigvarende". Mindretallet påpeker imidlertid at en slik løsning kan få den motsatte effekten når enhver framtidig konsesjonær, også private og utenlandske investorer, gis rett til 1/3 evigvarende konsesjon. Vi vil da kunne forvente både økt salgsverdi og salgspress samt at utenlandske aktørers interesse også vil øke.

Mindretallet har i sin særmerknad en prinsipiell begrunnelse for hjemfallsinstituttet, som vi finner i NOU'en side 148 og side 155:

- *"Saken gjelder eiendomsretten til Norges viktigste landbasert næring, eiendomsretten til våre naturressurser og eiendomsretten til landets grunnleggende infrastruktur. Vannkraftsektoren er i dag eid av det offentlige med 90%*
- *Det offentlige eierskapet har stor egenverdi"*

Som svar på flertallet sine forslag, har mindretallet presentert en såkalt **transaksjonsmodell** for å få til like regler for framtiden og samtidig hindre et stort salg av offentlig eide kraftverk. Om detaljene i forslaget viser jeg til saksforelegget ovenfor. Alternativt er det utarbeidet en **rettighetsmodell**, som også er gjort rede for tidligere i saksforelegget.

Om **konsekvensene** av forslagene sier mindretallet:

- Full markedsåpning, men med insentiver for fortsatt kommunalt eierskap
- Kompensasjon som mindretallet foreslår (45%), er større enn flertallets forslag, men er til gjengjeld forbeholdt de som har et legitimt krav på kompensasjon, dvs. eiere som i dag har evigvarende konsesjon, men som mister denne på hjemfallstidspunktet.
(Flertallets forslag om partielt hjemfall og 1/3 evigvarende konsesjoner (33%) vil gjelde også for enhver framtidig (ukjent) kjøper, og kan prises inn og selges allerede fra vedtakelsestidspunktet)
- Et enstemmig utvalg anbefaler rett til utleie innenfor konsesjonsperioden, og det vil trolig være aktuelt for flere

ESA hevder at de norske konsesjonsreglene er i strid med EØS-avtalen. I utvalgets mandat stod forholdet til EØS-avtalen sentralt, og utvalget knyttet til seg en egen EØS-utreder, førsteamanuensis dr.juris Olav Kolstad UiO, som skulle vurdere de ulike forslagene.

Staten har i alle år sagt at EØS-avtalen **ikke** omfatter hjemfallsordningen. Departementet gjentok dette i sitt høringsnotat i 2002. Utvalgets EØS-utreder hevder derimot at EØS-avtalen er bestemmende for hvordan reglene må være og at dagens regler er i strid med EØS-avtalen. Transaksjonsmodellen blir avvist på dette grunnlaget.

Professor dr. juris Finn Arnesen, også tilknyttet UiO, har et annet syn på transaksjonsmodellen og EØS-avtalen enn Kolstad. Her bør staten snarest avklare hvilket handlingsrom vi har i forhold til EØS-avtalen.

De private konsesjonærene vil etter flertallets forslag nullstilles og gis nye 75 år fra lovendringstidspunktet. Flertallet går som kjent inn for partielt hjemfall også for de private konsesjonærer, mens utbygginger før 1909 holdes utenfor. Et mindretall på 5 (herunder de tre departementene) går inn for at de private skal beholde sine konsesjoner uendret. LO har som forutsetning til sin tilslutning til flertallet, at kraften forbeholdes industrien i Norge.

LVK hevder at en nullstilling og nye 75 år ikke bare vil innebære en betydelig forlengelse av konsesjonstiden, men kunne føre til en risiko for salg av private kraftverk til utlandet. Her skal det også nevnes at de private konsesjonærers interesse har vært håndtert gjennom **foregrepet hjemfall**, - en ordning som et enstemmig utvalg foreslår videreført.

Hva så med **vertskommunens interesser** ?

- Et samlet utvalg foreslår at vertskommunenes lovbestemte rett på **inntil 1/3** av verdien eller andel av kraftverket videreføres. Utvalget foreslår en ny fordeling, jfr. tabell nedenfor
- Utvalgets flertall på ni medlemmer foreslår en ordning der det overskytende innenfor tredjedelen, etter at vertskommunene er tildelt verdier eller eierandeler, overføres til en større region

Produksjon – GWh	Opprinnelig fordeling	Forslag til ny fordeling
Inntil 250 GWh	1/3 (33%)	1/3 (33%)
Mellom 250 – 500 GWh	¼ (25%)	1/10 (10%)
Mellom 500 – 1000 GWh	1/8 (12,5%)	1/20 (5%)
Over 1000 GWh	1/8 (12,5%)	1/200 (0,5%)

Hvilken umiddelbar virkning vil flertallsforslaget få for Odda kommune ?

Vi har ingen eierinteresse innenfor kraftproduksjon å ivareta. Odda Energi, som Odda kommune eier 100%, er kun et distribusjonsselskap. Odda kommune sin interesse i denne sammenhengen vil da avgrense seg til de økonomiske fordelene som hjemfallsinstituttet i dag gir oss, nemlig inntil 1/3 av de verdier som staten får hånd om og som fordeler seg slik:

- Tyssefaldene har allerede blitt innrømmet **foregrepet hjemfall** for Mågeli og Oksla-anleggene fram til 31.12.2010
- Tysso II hjemfaller i prinsippet 31.12.06, men har på plass en leieavtale fram til 31.12.2030
- Røldal – Suldal hjemfaller årsskiftet 2022/23

NVE har ingen økonomiske beregninger å vise til pr. i dag, som i klartekst vil kunne vise oss hvilke kronebeløp som Odda kommune kan se for seg i umiddelbar framtid eller som i verste fall enten kan gå glipp av eller som eventuelt vil kunne bli skjøvet ut i tid. Om det siste skulle skje, vil selvsagt spørsmålet om nasjonal eierinteresse stå sentralt.